

Урок 23

Тема. Польща. Чехословаччина.

Мета уроку: охарактеризувати процес відновлення польської державності, розкрити основні риси розвитку країни у міжвоєнний період. Показати роль Ю. Пілсудського в історії Другої Речі Посполитої; охарактеризувати процес становлення Чехословаччини; розкрити основні риси розвитку країни у міжвоєнний період; показати роль Т. Масарика в історії ЧСР; пояснити причини ліквідації ЧСР; закріпити навички аналізу

План

1. Перша світова війна і «польське питання». Польща в 1920-х рр.
 2. Польща в другій половині 1930-х рр.
 3. Проголошення республіки. Становлення ЧСР. Конституція 1920 р.
 4. Розвиток ЧСР у 1920–1930-ті рр.
-

1. Перша світова війна і «польське питання».

Польща в 1920-х рр.

Революції в Росії, Австро-Угорщині, Німеччині створили сприятливі умови для відновлення незалежності Польщі.

7 листопада 1918 р. – утворення у Любліні Народного уряду на чолі з І. Гашинським; проголошення Польської республіки.

11 листопада 1918 р. – передача Ю. Пілсудському військової влади.

18 листопада 1918 р. – за розпорядженням Ю. Пілсудського – формування нового уряду на чолі з Є. Морачевським; введення громадянських свобод; оголошені вибори до сейму; встановлено 8-годинний робочий день; Ю.

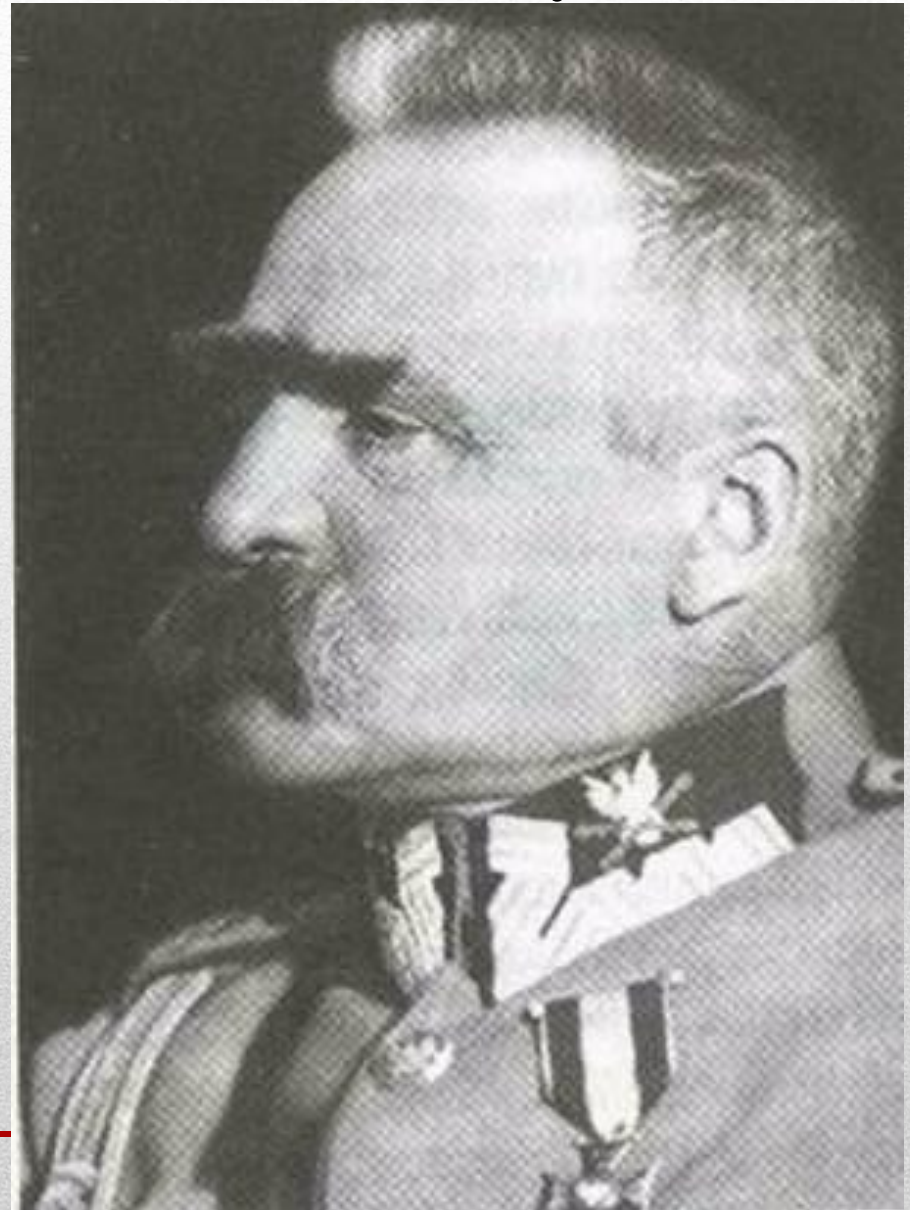
Пілсудського оголошено тимчасовим начальником держави.

Листопадова революція
1918 р. в Німеччині»

Ю. Пілсудський

Польща «від моря до моря»

Польсько-радянська війна 1920-1921 рр.

Передумови: 21-24 квітня 1920 р. — укладення Варшавського договору між представниками УНР та Польщі: уряд Ю. Пілсудського відмовлявся від претензій розширити кордони Речі Посполитої і визнавав територію Наддніпрянської України, яка була окупована більшовицькими військами, за УНР; досягнуто домовленість про спільні воєнні дії проти більшовиків на території України та про підпорядкування збройних сил УНР польським.

Варшавська угода

22 квітня 1920 р.

Хід подій

25 квітня 1920 р. – початок наступу польсько-українських військ, форсування р. Збруч та витіснення червоноармійських частин із Житомира, Бердичева та Козятина.

6 травня 1920р. – вступ польської армії і УНР до Києва.

14–26 травня 1920 р. – початок контрнаступу ЧА.

12 червня 1920 р. – захоплення Києва більшовицькими військами.

Липень 1920 р. – відступ польсько-українського війська, перенесення військових дій на територію Польщі та Галичини;

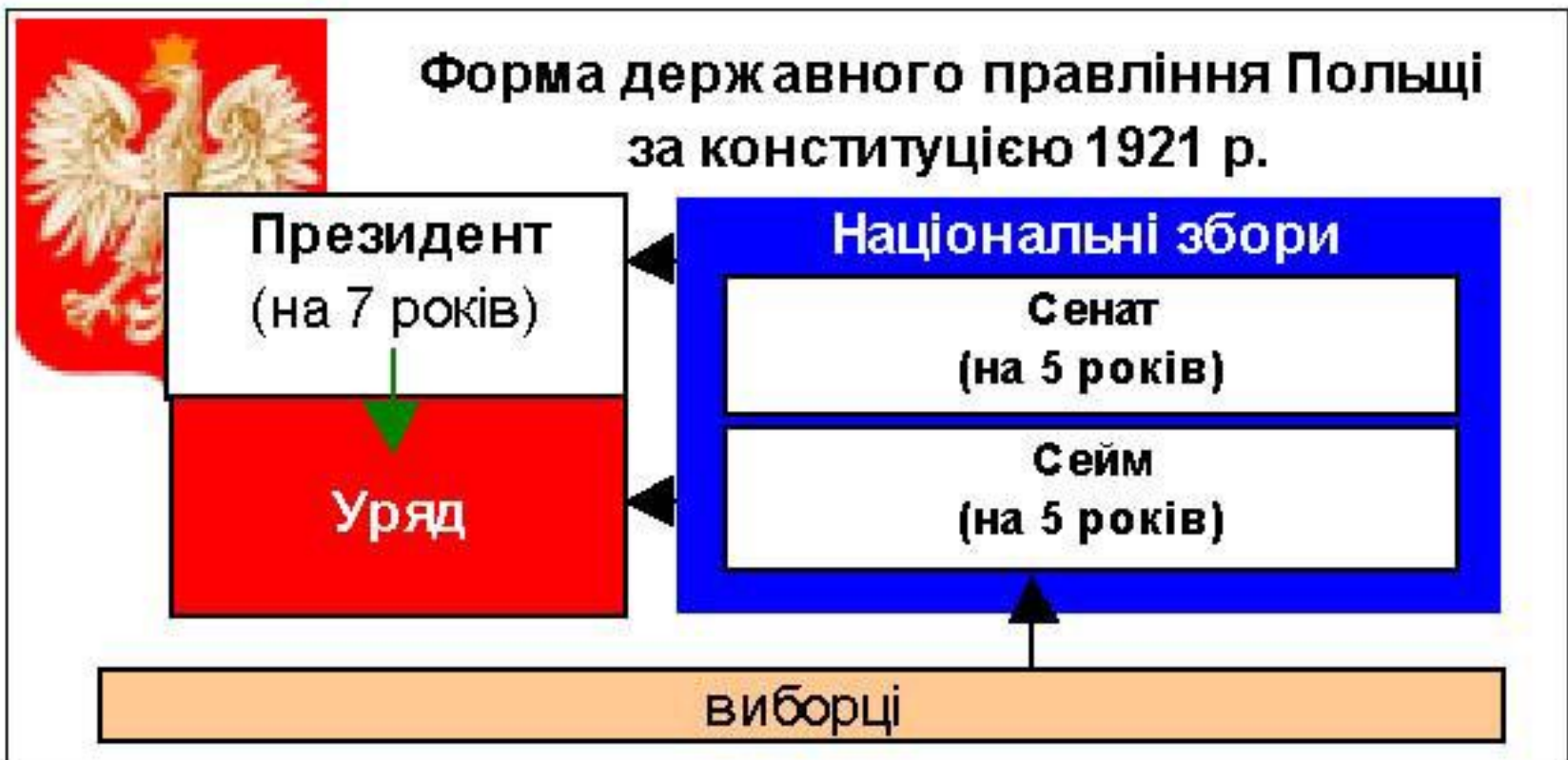
Серпень-вересень 1920 р. – контрнаступ польських військ, Червона армія залишила Польщу та Західну Україну; початок переговорів про укладення перемир'я

12 жовтня 1920 р. – підписання радянсько-польського перемир'я, що означало розрив Польщі з УНР; *18 березня 1921 р.* – укладення Ризького мирного договору між

Становлення Польської держави в 1921-1926 рр.

Конституцією 1921 р. проголошувалася парламентсько-демократичний лад, задекларовано демократичні свободи, запроваджено двопалатний парламент (верхня палата — Сенат, нижня — Сейм). Глава держави —

П

«Форма державного правління Польщі за конституцією 1921 р.

«Герб Польщі»

«Прапор Польщі»

Політичний розвиток:

- Обрання президентом *С. Войцеховського* після вбивства президента *Г. Парутовича*.
- Боротьба за владу двох політичних сил – ендеків і прихильників Пілсудського.
- Загострення боротьби унаслідок виборів до парламенту у листопаді 1922 р., на яких перемогу здобули ендеки, християнські. Орієнтація на демократичний розвиток країни, консолідацію польської.
- Прихильники Пілсудського надавали перевагу авторитарним методам управління.

Економічний розвиток:

- 1923-1924рр. – реформи уряду *В. Грабського*, які сприяли стабілізації.
- Переважання с\г, в якому зайнято 70% населення.
- ~~Розвинуті галузі промисловості – вугільна і текстильна.~~
- Відставання за рівнем економічного розвитку східних регіонів, де проживали українці, білоруси та литовці.

Прихід Ю. Пілсудського до влади (1926 р.)

Передумови державного перевороту: часта зміна урядів правих і центристських партій; політична нестабільність; загострення соціально-економічних проблем: зростання безробіття, скорочення зарплат і пенсій; активізація сил, Ю. Пілсудського.

Хід подій

12 травня 1926 р. – початок походу на Варшаву військ, Пілсудському. *14 травня 1926 р.* – виступ робітників, який переріс у загальний страйк. Склали повноваження президент *С. Войцеховський* та уряд *В. Вітоса*. Призначений главою уряду професора *К. Бартеля*, президентом *І. Мосцицького* (за вказівкою Пілсудського).

Результати: Пілсудський відхилив пропозицію посісти посаду президента, він обійняв посаду військового міністра; фактичне керівництво Пілсудським внутрішньою та зовнішньою політикою країни; значне обмеження можливостей парламенту контролювати

Режим «санації» («оздоровлення»)

Санація – авторитарний режим в умовах кризи парламентаризму, спрямований на консолідацію нації, держави шляхом досягнення балансу різних верств.

Прихід Пілсудського до влади в умовах часткової стабілізації зумовило вливання іноземного капіталу, створення нових картелів, підвищення рівня промислового виробництва, скорочення безробіття, послаблення соціальних конфліктів, посилення економічних проблем в умовах економічної кризи 1929-1933 рр. Пілсудський прагнув централізувати управління країною, спираючись на військову силу, Перемогу на виборах до Сейму 1928 р. отримала опозиційна партія, а на виборах 1930 р. – прихильники Пілсудського. Намагався Пілсудський на початку 30-х рр. зміцнити свою владу, покращити міжнародне становище країни. Здійснював репресивні акції щодо українського населення, придушував ук

«Куточок старої Праги»

Утворення Чехословаччини

28 жовтня 1918р. – проголошення Національною радою Чехії утворення *Чеської держави*.

30 жовтня 1918р. – заява Національної ради *Словаччини* про відокремлення *Словаччини* від *Угорщини* і *про приєднання до Чехії*.

14 листопада 1918р. – проголошення Національними зборами, *Чехословаччини* *республікою*.

Глава першого уряду – *К. Крамарж* (лідер Національно-демократичної партії); перший президент республіки – *Т. Масарик*.

Чехо-Словацька республіка

14 листопада 1918 р.

«Прапор Словаччини»

«Великий герб Чехословаччини»

Німеччина

Польща

УТВОРЕННЯ ЧЕХОСЛОВАЧКИНИ 1919

Австрія

Угорщина

Румунія

від Австрії

від Угорщини

від Німеччини

Приєднання Закарпаття до Чехословаччини

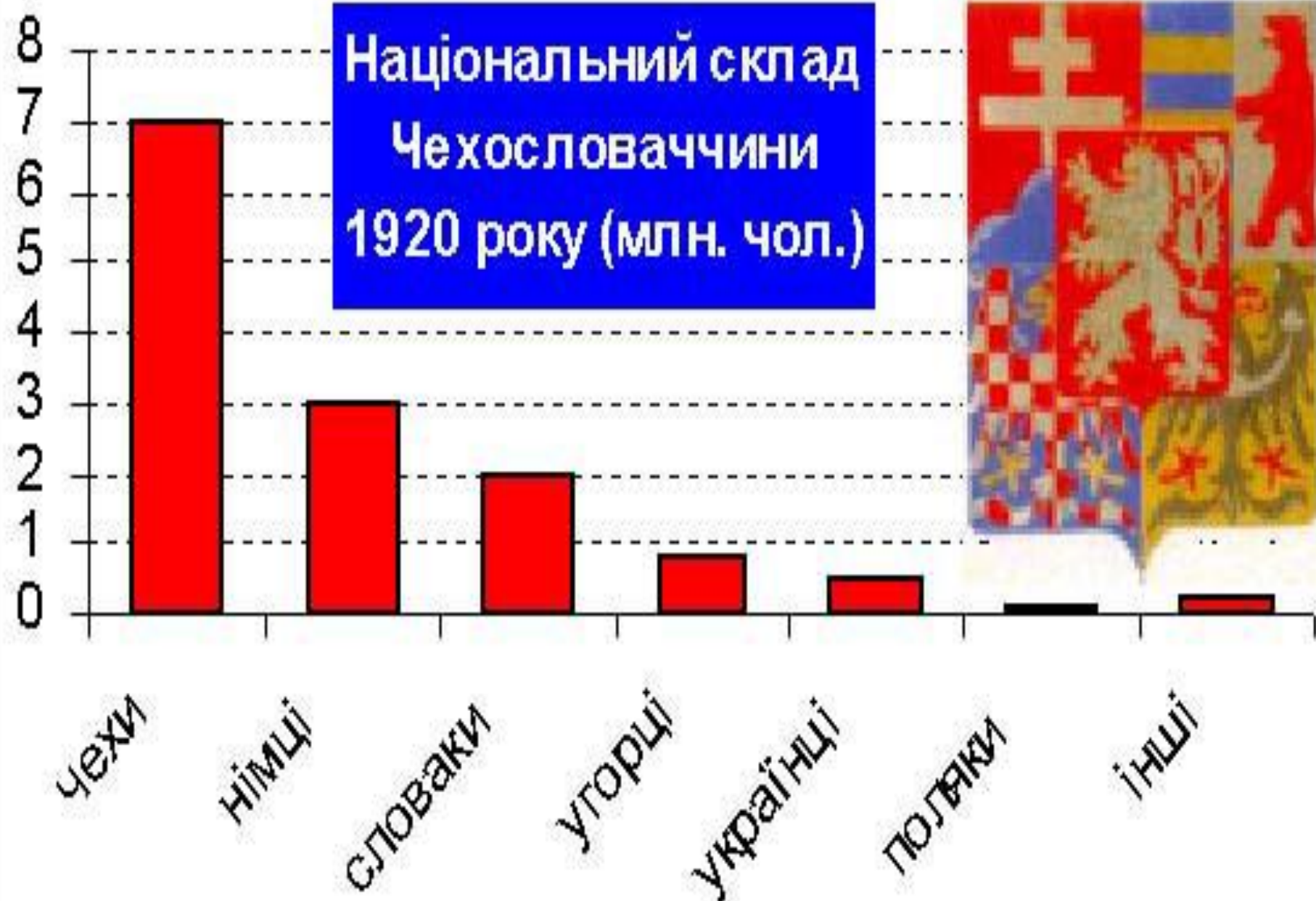
8 травня 1919 р. – Центральна Українська Народна Рада, створена представниками ужгородської, пряшівської і хустської рад, проголосила об'єднання Закарпаття з Чехословаччиною через неможливість приєднатися до УНР.

*10 вересня 1919 р. – перехід Закарпаття до Чехословаччини за рішенням Паризької мирної конференції на основі Сєн-Жерменського мирного договору, згідно з яким Закарпаттю гарантувалися права автономії. Виділення Закарпаття в окремий адміністративний край – *Підкарпатська Русь*, зволікання з наданням краю автономії.*

Результати й наслідки:

– Позитивні зміни в розвитку Закарпаття: більш сприятливі умови для економічного розвитку, хоча капіталовкладення недостатні; намагання вирішити проблеми в аграрному секторі шляхом передачі селянам окремих земель угорських поміщиків; заснування українських шкіл, гімназій; діяльність «Просвіт»;

Національний склад
Чехословаччини
1920 року (млн. чол.)

1920 р. прийнято конституцію за якою:
Чехословаччина – унітарна держава, проголошувалися основні демократичні свободи, глава держави – президент, який обирався Національними зборами терміном на 7 років, разом з урядом він здійснював виконавчу владу, законодавча влада – двопалатні *Національні збори*, надання виборчого права усім

1

Особливості розвитку Чехословаччини:

1) економічний розвиток: Чехословаччина – одна з найбільш економічно розвинутих країн Європи; кінець 1923 р. – подолання післявоєнної економічної кризи; завоювання чеським капіталом багатьох ринків, особливо в Центральній Європі; переважання в Словаччині та Закарпатті аграрного сектору, низький рівень життя у цих регіонах; надходження у Чехословаччину іноземних інвестицій з Франції, Великобританії, США, Бельгії та інших країн, співробітництво з Австрією та Італією; випуск лідером чехословацької економіки – заводами «Шкода» – автомобілів, авіамоторів, літаків; провідні позиції у світі з експорту взуття, бавовняної тканини, цукру, виробів зі скла; складне становище Чехословаччини в умовах світової економічної кризи 1929-1933 рр.

2) внутрішня політика:
провідна роль в житті країни і
центристських і
лівоцентристських партій, які
об'єдналися навколо
президента Т. Масарика;
національні проблеми —
обмеження прав національних
меншин 1927 р., здійснення
управління в Словаччині і
Підкарпатській Русі
губернаторами, призначеними
з Праги; 1935р. — обрання
президентом Чехословаччини
Е. Бенеша, соратника Т.
Масарика, який намагався
продовжувати політику свого
попередника.

Президент Чехословаччини Е. Бенеш

3) зовнішня політика:
підтримка відносин з усіма країнами, орієнтація у зовнішній політиці на Францію, участь у створенні *Малої Антанти*.

Мала Антанта — військово-політичний «тиловий» союз у Східній і Центральній Європі, створений за ініціативою Франції з придунайських країн Чехословаччини, Югославії, Румунії.

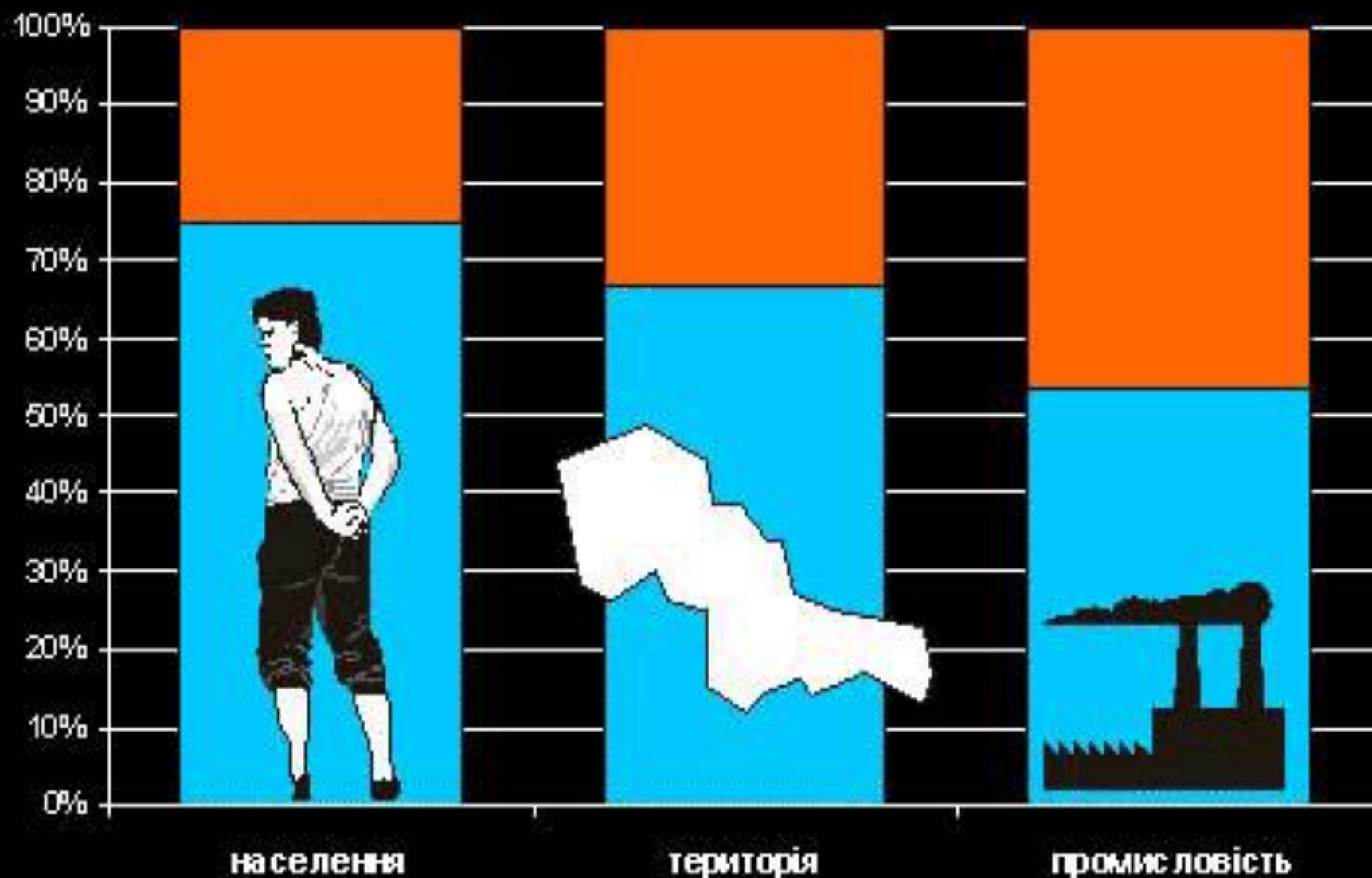
1934 р. – встановлення дипломатичних відносин з СРСР, укладення 1935 р. між Чехословаччиною та СРСР договору про взаємну допомогу.

Мюнхенська угода 1938р.: договір про поділ Чехословаччини, підписаний прем'єр-міністром Франції Е. Даладье, прем'єр-міністром Великобританії В. Чемберленом, А. Гітлером та Б. Муссоліні. Ця змова передбачала передачу Німеччині Судетської області і прикордонних районів з Австрією, а також задовольнила територіальні претензії Польщі та Угорщини.

Унаслідок цієї угоди Чехословаччина втратила 1\3 своєї території з населенням 5 млн. чоловік, потужні прикордонні укріплення і 40 % промислового

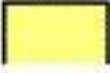
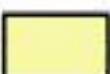
~~5 жовтня 1938р. – відставка президента Чехословаччини Е. Бенеша на знак протесту проти~~

Втрати Чехословаччини після Мюнхенської угоди

«Чехословаччина у 1937–1939 рр.»

- Судети до Німеччини
- Тешинська область до Польщі
- Північна Угорщина до Угорщини
- Карпатська Русь до Угорщини
- Протекторат Богемія та Моравія до Німеччини